- 158 Peter Aronsson & Lizette Gradén (red.). *Performing Nordic Heritage. Everyday Practices and Institutional Culture*. Farnham: Ashgate 2013. 346 s. ISBN 978-1-4094-4834-1.

Det er åbenlyst en god idé at kortlægge og analysere, hvordan det særligt *nordiske* iscenesættes, repræsenteres og anvendes identitetsmæssigt i forskellige sammenhænge. Som en grænseoverskridende, men dog overskuelig, regional tilknytning placerer nordiskheden sig et sted mellem den nationale identifikation og de større europæiske eller globale fællesskaber. Denne antologi samler en række bud på, hvordan dyrkelsen af Norden, både den direkte og den indirekte, henter næring fra forskellige kulturelle processer (eller "performances", som de her kaldes). Foruden redaktørernes introduktion og konklusion rummer bogen ti bidrag af forfattere med både nordisk og ikke-nordisk baggrund (seks svenskere, to islændinge, en nordmand, en dansker, en litauer og en brite) med faglige tilhørsforhold til historiefagene, folkloristikken og forskellige grene af kulturstudierne. Overvægten af kapitlerne fokuserer på museer og museale sammenhænge, både i og udenfor Norden, men man finder også undersøgelser af mere populærkulturelle fænomener og hverdagspraksis.

Målsætningen er ifølge redaktørerne at "scrutinize the creation of Nordic heritage as performative action" og at undersøge "how Nordic spaces emerge from a tension between the institutional and the vernacular, at the intersection of the global and the local" (s. 4). De store ambitioner indløses i glimt, og der er interessante pointer og analyser at hente i antologien. Den rummer desværre også en række bidrag, der fremstår svagere og mere diffuse, hvilket blandt andet hænger sammen med, at ingen af bogtitlens tre centrale termer (*perform-*

ing, *nordic*, *heritage*) er entydige eller anvendes særlig stringent. Udover redaktørerne selv forbinder et fåtal af forfatterne således deres undersøgelser med eksisterende studier og viden inden for kulturarvsstudier, *performance studies* eller rum- og stedteori. Det er en skam, for mange af bogens isolerede pointer kunne med fordel have været reflekteret i bredere indsigter fra disse forskningsfelter.

De bedste af bogens ti bidrag sætter det nordiske eksplicit på tapetet. Susanne Österlund-Pötzsch analyserer fremkomsten af den såkaldte *Nordic walking* (det, som på de skandinaviske sprog kaldes stavgang) og de kvaliteter og værdier, der både historisk og aktuelt knytter sig til vandringen. Romantikkens natursyn i sin særlige nordiske udgave, herunder idéen om *allemansrätten* som en særlig nordisk kulturarv, og inspirationen men også distinktionen fra Sydeuropas pilgrimstraditioner, diskuteres forbilledligt og med solid empirisk dokumentation. Samtidig inddrager Österlund-Pötzsch som en af de få decideret den kropslige udøvelse (*performance*) og dens rolle i fremkomsten af det nordiske som særskilt rum og værdi. En anden positiv *brand value*, både i selvbilledet og i omverdenens blik på Norden, er den særligt fredelige og fredselskende kultur, der har ry for at herske på disse breddegrader. I et interessant om end også lettere anekdotisk bidrag kontrasterer Stuart Burch denne grundforståelse med Sveriges indbringende våbenproduktion og de diskursive processer, gennem hvilke militærindustriens "arv" udgrænses fra den almene opfattelse af det svenske og det nordiske. Burch problematiserer dette og dokumenterer en udbredt nordisk "narcissisme" samt en "barely disguised sense of 'moral supremacy' that is intrinsic to all things Nordic" (s. 144).

Der er flere spændende bidrag i bogen. For-

uden de nævnte to er også Magdalena Hillströms kapitel om "Sverige" versus "Norden" i Nordiska museet i Stockholm godt. Det tager favntag med det nordiske i specifik form og de kampe, der på Nordiska museet siden Artur Hazelius' grundlæggelse af det har pågået mellem den pan-nordiske forståelse, han stod for, og smallere nationalsvenske udlægninger af museets ansvarsområde. I mange af bogens øvrige bidrag forsvinder det nordiske som eksPLICIT fokus derimod stort set ud af billedet, eller fremstår højt som en geografisk ramme, inden for hvilken studier og diskussioner af mere snævert nationale spørgsmål og problemstillinger tages op. Således for eksempel i Katla Kjartansdóttirs og Kristinn Schrams undersøgelse af eksil-islændinge i København, og de måder, de som børn af den tidligere danske koloni dyrker men også ironiserer over deres hjemstavn og dens særpræg som et særlig accentueret "Norden i Norden".

Både Hanne Pico Larsen og Lizette Gradén diskuterer nordiske kulturarvspraksisser i USA – Larsen blandt dansk-amerikanske entreprenører i Iowa, Gradén med fokus på The Nordic Heritage Museum i Seattle. Igen er der snarere tale om parallelle nationale (danske, svenske, norske, og så videre) identitetsprojekter end om diskussioner af tværgående *nordiske* karaktertræk eller hævdelser. Peter Aronssons komparative vue over nordiske nationalmuseers forskelligartede tilgange og agendaer sammenholder museernes formidling af en række epokers historie og særtræk. Selvom det heller ikke her så meget handler om Norden som identitetsmæssig fællesnævner, men mere om sammenligninger af nationale særtræk på tværs af de nordiske lande, udløser Aronssons overblikskapitel en række interessante betragtninger, for eksempel om forskellene mellem danske (nationalt fokuserede) og svenske

(mere afdæmpede og neutrale) nationalmuseale strategier. I andre kapitler diskuteres jubilæer og højtideligholdelser af historiske skelsår (af Torbjörn Eng og Ingemar Lindaräng), retorikken på udvalgte danske museer på eller nær grænsen til Tyskland (af Olav Christensen), og det "baltiske" som det fremstilles på museer i Estland, Letland og Litauen, som en parallel, transnational identifikation, der samtidig inddrager relationen til Norden og det nordiske i forskellige aftapninger (af Egle Rindzeviciute).

Et ærgerligt problem i flere af bogens bidrag er en manglende præcision hvad angår beskrivelsen af de subjekter eller kollektiver, der tilskrives bestemte motiver, holdninger eller kulturtræk. Ind imellem tillægges landene dagsordner på generaliserende vis. Når det eksempelvis hævdes, at "the old empires of Denmark and Sweden share a somewhat wider interest" (redaktørernes konklusion, s. 310), at "few countries have been more strongly in favour of this [open borders] than Denmark" (Christensen, s. 183), eller at "the new modern states of Norway and Finland can take a more decisive national stance whereas Sweden still needs to play it in a lower key because of an imperial history" (Eng og Lindaräng, s. 123), savner man specificitet: hvilke præcise aktører, kræfter eller institutioner, blandt de mange millioner danskere, svenskere, nordmænd og finner, taler vi om? Nationer er ikke subjekter, og når temaerne er identitet, grænsedragning og kulturarv, fremstår det unuanceret, når forfatterne ikke gør sig umage med at anføre nøjagtigt, *hvem* der taler, handler og hævder i specifikke tilfælde.

Særligt i Olav Christensens kapitel om danske grænsemuseers retorik tager denne type generaliseringer overhånd og kobles endvidere med en udpræget mangel på belæg for de

160 fremsatte konklusioner. Det er ikke i sig selv problematisk, at forfatteren udvælger en række små, private og/eller ikke-statsanerkendte museer for at analysere deres sprogbrug og italesættelse af "de andre". Men når regionens store, statsanerkendte historiemuseer forbigås så godt som i tavshed, og når fremmedfjendskheden på det lille Sæd Grænsemuseum (som i dag er opkøbt af Dansk Folkeparti) uden empirisk belæg kommer til at tegne "danskerne" over en bred kam, er det stærkt problematisk. Et andet sted anfører Christensen – igen uden at uddybe eller henvise til eksisterende forskning – at Historiecentret på Dybbøl Banke "has taken many steps towards presenting war history as entertainment" (s. 171). En velunderbygget diskussion om forholdet mellem underholdning, oplysning og oplevelsesturisme kunne have været interessant. Det kunne en detaljeret kortlægning af de nationale under- og overtoner i den museale kommunikation også. Her får vi ingen af delene, og det fremstår umuligt for læseren at afkode, på hvilken baggrund eller ved hjælp af hvilke metoder, forfatteren drager sine vidtrækkende konklusioner.

Der er alt i alt tale om en publikation med bidrag af svingende kvalitet. Grundidéen er sund, og flere af forfatterne bringer friske, overraskende og veldokumenterede analyser til torvs, som tilfører læseren nye forståelser af, hvad og hvordan det nordiske og Norden bruges, udnyttes og virker i forskellige sammenhænge. Andre af bogens bidrag gør ikke. Man kunne naturligvis – lidt urimeligt, måske – i flæng nævne en række "nordiske" særpræg eller traditioner, der *ikke* behandles her: hvad med nordisk design, nordisk velfærd og *flexicurity*, Norden som det seksuelle frisinds arnested? Eller hvad med nyere tendenser som *Nordic noir*-bølgen, det "nye nordiske køk-

ken", eller den "nye nordiske skole" (af hvilke de sidstnævnte to lader til at være nærmest udelukkende danske fænomener, der ikke desto mindre skilter med det nordiske som kvalitetsstempel)? Man kan naturligvis spørge, om alt dette er "kulturarv". Hvis det er, rækker det i hvert fald langt hinsides museerne. Men når man, som i denne antologi, i sin kulturarvsanalyse vil omfatte både "hverdagspraksis" og "institutionel kultur", er grænserne porøse. Der er med andre ord mange gode grunde til at forske videre i fascinationen og udbredelsen af det nordiske. *Performing Nordic Heritage* er, trods indvendingerne, et godt sted at begynde.

Mads Daugbjerg, lektor i antropologi
 mads.daugbjerg@hum.au.dk